

**REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
GENERALŠTAB ARMIIJE RBiH
KABINET KOMANDANTA**

Str.pov.broj:1/1-941
Sarajevo,30.07.1996.godine.
(rd3007a.doc)

**ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO**

**SKUPŠTINA REPUBLIKE
BOSNE I HERCEGOVINE**

PITANJA ZA RASPRAVU

1. Vojni uzroci pada Srebrenice u julu 1995.godine

UVODNO IZLAGANJE

Dame i gospodo!

Ovo pitanje već godinu dana zaokuplja pažnju kako javnosti, tako i svakog građanina BiH.

Napominjem da sam ja, kao Komandant Armije neprekidno izražavao spremnost da sa vojnog aspekta obrazložim uzroke pada Srebrenice i da Armija nadležnim državnim organima pruži dodatne informacije ili dokumentaciju koja se tiče Srebrenice.

Obzirom da ću iznijeti podatke čijim bi objavljivanjem mogla biti nanešena šteta predlažem da se raspravlja na zatvorenom skupu ili da se stavi zabrana na objavljivanje ključnih informacija.

Dame i gospodo,

Situacija u Srebrenici bila je složena i prije rata, a pogotovu otpočinjanjem rata.

- Uzroci su poznati:

- blizina Srbije
- geografski položaj i vjekovni apetiti Srbije
- jaka četnička grupacija u Milićima
- unutrašnji problemi

-2-

- Od unutrašnjih problema bih naglasio:

- nelojalnu borbu za vlast i podjele po tom osnovu,
- loš odnos MUP-a i A RBiH
- ubistva neistomišljenika ili političkih suparnika (Vahid Šabić, Akif Huskić, Salihović Hamdo),
- ratno profiterstvo i kriminal
- loša organizacija odbrambenih snaga (TO pa A R BiH) i međusobna borba za čelnu funkciju.

Što se tiče Armije R BiH prilika da se više učini propuštena je 1992.godine kada su b/d 2.Korpusa usmjeravana ka koridoru, a ne ka Srebrenici gdje su pozitivni rezultati bili realniji.

Međutim ni kada je to naredeno nije moglo biti realizovano (npr. slučaj Šabić Nedžada i 1. podrinjske brigade).

Naprijed navedeni faktori, uz snagu agresora, utjecali su da se Srebrenica u maju 1993.godine nađe pred vojničkim padom.

- Potpisivanjem Sporazuma o demilitarizaciji Srebrenice i provođenjem te odluke Srebrenica je vojnički pala i od tada se održavala prisustvom međunarodne zajednice na tim prostorima u cilju čuvanja Srebrenice kao "zaštićene i demilitarizovane zone".

- Unutrašnje razmirice se nastavljaju i poslije "demilitarizacije" Srebrenice.

- "Demilitarizacijom" je uspostavljeno stanje koje je veoma otežavalo izgradnju Armije na tom prostoru.

- Podsjećam, da sam na čelo Armije došao 08.06.1993.godine kada je po mom mišljenju bila najteža situacija u zemlji napadi sa dva fronta, često i zajednički, nedostatak municije i opreme od (oktobra 92 do aprila 1994).

- To je uslovalo da do polovine 1994.godine nismo, i da smo mogli, pomoći Srebrenici izuzev putem naređenja i instrukcija.

Mi nismo mogli doći u Srebrenicu (ispred GŠA) ni zvanično ni tajno jer bi podatak brzo otekao i mogao bi poslužiti kao motiv za napad srpskih snaga, ali i međunarodne zajednice da odustane od "zaštite" Srebrenice, što je bilo više puta aktuelno.

Mi smo vjerovali da će međunarodna zajednica izvršavati svoje obaveze prema "demilitarizovanim i zaštićenim zonama", ali poslije ofanzive na Goražde u proljeće 1994.godine mi smo shvatili da međunarodna zajednica neće po svaku cijenu braniti "zaštićene" zone i da će uzmaknuti na prvom težem problemu.

Kada su od aprila 1994.godine počeli dolaziti prvi konvoji sa MTS mi smo se organizovali za dotur MTS Srebrenici i Žepi, a da to ne ugrozi njen status "zaštićene i demilitarizovane zone".

-3-

Tako su pješke upućivane grupe sa određenom količinom neophodnih MTS.

Tri grupe su u jesen 1994.godine prenijele određenu količinu naoružanja, opreme i sredstava veze. Ovaj način je bio veoma spor i rizičan te smo tražili način da ponovo otvorimo vazdušni most koji je funkcionisao u prvoj polovini 1993.godine kada je za Srebrenicu preveženo 5 tona MTS, 10 tona UBS, evakuisano 20 vojnika i 29 putnika, a izvršeno je šest uspješnih letova od deset pokušaja.

U tim letovima jedan helikopter je oštećen, a jedan pilot ranjen.

Neprijatelj je u 80% slučajeva dejstvovao na helikoptere.

Zbog navedenog, a i zbog nove pozicije Srebrenice te manjeg prostora i većih mogućnosti otkrivanja i rušenja helikoptera izabrali smo lokalitet između Srebrenice i Žepe za spuštanje helikoptera.

Letovi su bili daleko složeniji nego 1993.godine zbog:

- smanjene površine slobodne teritorije
- jake PVO srpskog agresora
- kontrola vazdušnog prostora od strane NATO i zabrane leta svim vazduhoplovnim sredstvima.

Ipak, i u tim uslovima izvedeno je 9 uspješnih letova koje su izveli 14 pilota i 8 mehaničara letaća.

Preveženo je ka Srebrenici i Žepi 23 tone sredstava i 26 putnika, a iz Srebrenice i Žepe prebačeno je 46 putnika i 5 ranjenika.

Na helikopter je 7 puta ispoljeno dejstvo sredstvima PVO, a 16.02.1995.godine helikopter je toliko oštećen da je ostao na heliodromu i morali smo intervenisati drugim helikopterom kojim smo prebacili rezervne djelove i opravili helikopter koji je iz Žepe vraćen 22.02.1995.godine.

Najveća nesreća se dogodila 07.05.1995. kada je zbog dejstva PVO uništen helikopter nad samim ciljem (nekoliko stotina metara) i tom prilikom je poginula posada helikoptera i 9 od 22 putnika među kojima i 3 ljekara iz Tuzle koje smo mobilisali za potrebe 28.divizije.

Ipak do ovog udesa mi smo uspjeli ubaciti znatna sredstva koja su obezbjeđivala odbranu slobodnih prostora Srebrenice.

Poginuli Ljekari:

- ~~Flaković~~ ~~Lešić~~
- ~~Delić~~ ~~Andrić~~
- ~~Štambur~~ ~~Štambur~~

- Ranije poginuo u samoj Srebrenici
- ~~Štambur~~ ~~Štambur~~

Tako smo do udesa u maju mjesecu doturili za Srebrenicu (bez Žepe):

- metaka 7,62 i 7,9 mm _____	374982 komada
- bombe (razne) _____	436 "
- trombloni _____	131 "
- lanser RPG-7 _____	44 "
- projektil RPG-7 _____	292 "
- mina za RB _____	59 "
- lanser raketni 107 mm _____	1 "
- raketa 107 mm _____	28 "
- laser TF-8 "Crvena strijela" _____	1 "
- raketa TF-8 _____	12 "
- AP 7,62 mm _____	150 "
- minobacač 60 mm _____	6 "
- mina 60 mm _____	275 "
- snajperska puška 12,7 mm _____	1 "
- metak 12,7 mm _____	400 "
- motorola _____	30 "
- paktor - sistem veza _____	1 "
- NGL puške _____	2 "
- metaka za NGL pušku _____	100 "
- mina 82 mm _____	730 "
- mina 120 mm _____	10 "
- zolje _____	24 "
- agregati 3 i 5 KW _____	2 "
- so _____	500 kg
- cigarete _____	1400 šteka
- za fond šehida _____	308.000 DM
- za svakodnevne potrebe i nagrade najboljim borcima _____	350.000 DM

Ovoliko sredstava nije dobilo Goražde, a sa daleko manje sredstava branilo se Sarajevo 1992. i 1993.godine.

Pored snadbjevanja činili smo sve da vojnički bolje ustrojimo jedinice u Srebrenici. *

To smo činili putem uputstava, naređenja i direktiva, a na naše dopise je odgovarano da se postupa u skladu s tim.

Mi, preduzete radnje, nismo mogli fizički kontrolisati kao što smo to učinili u Goraždu 1994.godine iz ranije navedenih razloga.

Da bismo to kako-tako poboljšali učinili smo sljedeće:

- povratnim transportom dolazili su vojnici i starješine radi kursiranja i osposobljavanja za upotrebu novih MTS ili za obavljanje svojih dužnosti.

- komandanti ili načelnici štabovi brigada su takođe dolazili radi prijema dokumenata i razmatranja eventualnih b/d oko Srebrenice.

Radi svih onih koji neprekidno potenciraju neka pitanja napominjem:

1. Da je u vrijeme pada Srebrenice u CVŠ bilo na obuci 16 slušalaca koji su se pripremali za dužnosti komandira čete, a ne komandanti jedinica. Završili su obuku krajem aprila ali nisu mogli otići jer ni jedan helikopter nije letio.

2. Komandanti jedinica bili su u Srebrenici.

3. Na osnovu procjena i prijedloga komande 28.divizije sačinjen je plan spajanja sa Srebrenicom, a komandanti na čelu sa Orićem su raspolagali sa svim elementima plana.

4. Kada je riječ o Naseru Oriću on je predložio da dođe zajedno sa političkom delegacijom Srebrenice da se u TPK razjasne kontraverzne informacije u Srebrenici.

Trebao se vratiti helikopterom 07.maja 1995.godine, ali je zamolio da ostane i da ide u drugoj grupi u kojoj bi bili i slušaoci ROŠ. Kao što sam već rekao helikopter je 07.maja srušen.

Poslije udesa, i pored naredenja, nije htio - smio da ide pješke u Srebrenicu tražeći za to, ne obični, nego borbeni helikopter što se nije moglo obezbjediti jer ih mi ni danas nemamo.

Međutim njegov izostanak nije uticao na pad Srebrenice jer tamo je bio načelnik štaba i cijela komanda, a on je imao vezu sa Srebrenicom.

Kao što sam ja komandovao npr. 1993 -1994.godine kada do mnogih mjesta nisam mogao fizički doći. Tamo gdje je bio uspostavljen sistem RiK naredenja su izvršavana (Bihać, Tešanj).

Napominjem da smo pokušali da sa komandom UNPROFOR-a učvrstimo njihovu odgovornost spram stanja u Srebrenici, ali to nismo uspjeli.

Komanda UNPROFOR-a čak i u vrijeme napada na Srebrenicu je lažno informisala o situaciji, a na naše zahtjeve da izvršavaju svoje obaveze odgovarali su npr: 08.07.1995.godine akt sa potpisom generala GOBIJARA "pripadnici A R BiH ubili jednog vojnika, povedena je istraga o tome i kazniti počinioc"; 09.07. slično pismo je potpisao general NIKOLAJ u kome piše da oni moraju obezbjediti samo sigurnost međunarodnih snaga, a da se udari NATO-a ne mogu izvesti zbog teškoća u indentificiranju meta.

Mi smo, na osnovu prikupljenih podataka o pripremi srpskih snaga za ofanzivu reagovali prema državnim organima, UNPROFOR-u i jedinicama 28.divizije stavovima, zahtjevima i naredenjima.

O samom napadu na Srebrenicu i sramnoj ulozi UNPROFOR-a sve je poznato.

Mi smo očekivali veći stepen otpora zašto su postojali uslovi čime bi bilo obezbjedeno grupisanje ka Srebrenici (u toku je bilo više bojova i ofanziva A R BiH ka Sarajevu) te je trebalo izvući i odmoriti snage i uvesti ih u borbu.

Mi smo kontaktirali neprekidno sa Srebrenicom, ali oni nisu slušali naše sugestije i naredenja.

-6-

Nisu radili po već predviđenim planovima čime ne bi zadržali Srebrenicu ali bi se izvukao narod.

Šta reći o otporu ako i pored toliko protivoklopnih sredstava nije uništen ni jedan tenk. U jednom momentu od Zelenog Jadra ka gradu išla su tri tenka i uništenjem samo jednog četnici nebi ušli u grad.

Veliki problem je predstavljalo što je treći dan (10.07.) isključena veza prema nama tako da smo od tada o stanju u Srebrenici mogli procjenjivati samo na osnovu veza neprijatelja.

Stvaranje koridora i izvlačenje djela vojnika bio je plod organizovanog napada snaga 2.korpusa i snaga 28.divizije koje su se neorganizovano izvlačile.

Da prekinem takođe neke špekulacije treba reći da je 2.Korpus preduzeo što je mogao.

Da zaključim:

Glavni uzrok pada Srebrenice je izdaja od strane međunarodne zajednice i Srebrenica se pored preduzetih mjera u datim uslovima teško mogla odbraniti.

Međutim, posljedice su mogle biti daleko lakše da nije bilo:

1. Političkog i vojnog previranja
2. Jakog uticaja psihološko-propagandnog djelovanja srpskog agresora i UNPROFOR-a te je narod već u proljeće bio spreman za napuštanje Srebrenice.
3. Loše organizacije 28.divizije posebno sistema RiK-a (našto smo uticali koliko smo mogli)
4. Nesnalaženje i neizvršavanje zadataka organa vlasti i komande 28.divizije koje su dobili od nas
5. Suviše očekivanje od UNPROFOR-a
6. Ne pružanje otpora primjerenog imajućim MTS, terenu i motivom (odbrane naroda)
7. Donošenjem odluke o napuštanju Srebrenice, neobavještanje naroda i ne preduzimanje mjera da se to uradi organizovano i uz korištenje imajućih MTS.

Pokušao sam da iznesem samo dio činjenica o vojnoj situaciji pred i u toku pada Srebrenice.

Sve ovo imamo dokumentovano i ukoliko je potrebno može se staviti na uvid odgovarajućoj državnoj komisiji.

O ovome postoje pisani dokumenti GŠA, 28.divizije, UNPROFOR-a te dokumentacija sa izjavama velikog broja pojedinaca koji pokazuju stanje u Srebrenici i probleme koji su tamo egzistirali.

-7-

Zaključio bih da smo vojnički poduzeli sve što smo mogli, ja ne vjerujem da je iko drugi preduzeo više konkretnih aktivnosti, ali ponavljam Srebrenica je vojnički pala u maju 1993.godine, a 1995.godine ju je otpisala međunarodna zajednica sramno je predavši koljačkim hordama srbijansko-crnogorskog agresora s ciljem da unese defetizam i razdor u BiH.

Ipak, u tome nisu uspjeli.

Hvala!

KOMANDANT
armijski general

Rasim Delić

